

ใบความรู้

เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียใต้ยุคโบราณ

๑. ยุครุ่งเรืองของศาสนาพราหมณ์

มหากาพย์มหาภารตะและมหากาพย์รามายณะ

ที่มา : <http://www.mahaparata.com/>

<https://dharmmada.wordpress.com/eastern-philosophy/indian-philosophy/ยุคของปรัชญาอินเดีย/ยุคมหากาพย์-epic-period/มหากาพย์รามายณะ/>

ภายหลังจากที่ชนเผ่าอารยันได้อพยพและตั้งรกรากอย่างมั่นคงในดินแดนเอเชียใต้แล้ว ก็เริ่มมีการก่อตั้งอาณาจักรขึ้นในบริเวณทางตอนเหนือของอินเดีย ลักษณะเป็นนครรัฐอิสระกระจายตัวบริเวณลุ่มแม่น้ำคงคา มี “ราชา” เป็นผู้ปกครอง ในยุคนี้เรียกว่า **ยุคมหากาพย์** (๑,๐๐๐-๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล) เพราะปรากฏหลักฐานที่สำคัญอันแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของชาวอารยัน คือ **มหากาพย์มหาภารตะ** เป็นสงครามกลางเมืองที่ทุ่งกุรุเกษตรระหว่างตระกูลปาณฑพและเการพ มีการสอดแทรกบทบาทหน้าที่ของคนที่อยู่ในสังคม ดังปรากฏใน **ภควัทคีตา** สอนให้คนทำหน้าที่ของตนในสังคมให้ครบถ้วน และ **มหากาพย์รามายณะ** ที่สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งชั้นวรรณะ การขยายอาณาเขตของอารยันไปทางตอนใต้และทำสงครามปราบชาวดราวิเดียน

ในยุคนี้เป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์มีความเจริญเป็นอย่างมาก โดยได้พัฒนาจากความเชื่อดั้งเดิมของชาวอารยัน

ในการนับถือพระเจ้าหลายองค์ โดยเทพเจ้าสูงสุดของศาสนาพราหมณ์ คือ **พระศิวะ** หรือ **พระอิศวร** เป็นเทพเจ้าที่มีอำนาจสูงสุด **พระวิษณุ** หรือ **พระนารายณ์** ซึ่งจะอวตารลงมาเกิดในโลกมนุษย์เพื่อดับทุกข์เข็ญ และ **พระพรหม** ผู้สร้างโลก พราหมณ์เป็นผู้ที่ติดต่อกับเทพเจ้าได้ด้วยการประกอบพิธีกรรมและร่ายบทสวดมนต์บูชาเทพเจ้าตามคัมภีร์พระเวท ดังนั้นจึงมีบทบาทสำคัญในสังคมอินเดีย อนึ่ง ศาสนายังสอนให้คนยอมรับเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ทำให้ชาวอินเดียยอมรับชะตากรรมของตนในโลกปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงการดำรงอยู่ในวรรณะที่ถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด แล้วมุ่งทำความดีเพื่อจะได้หลุดพ้นจากวัฏสงสาร จึงนับว่าศาสนาพราหมณ์มีอิทธิพลสำคัญต่อการหล่อหลอมความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวอินเดียมาก

เทพเจ้าสูงสุดของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จากซ้ายไปขวา พระพรหม พระวิษณุ พระศิวะ

ที่มา : <http://shreegurudevamantra.com/>

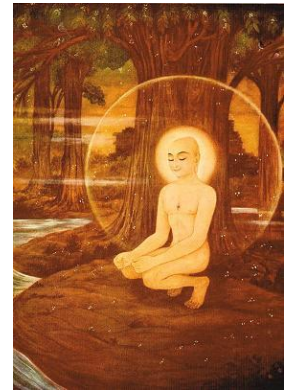
๒. กำเนิดพระพุทธศาสนาและศาสนาเซน

ในช่วงเวลาเดียวกับที่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ได้มีศาสนาถือกำเนิดขึ้นอีก ๒ ศาสนา คือ **พระพุทธศาสนา**อันมีศาสดาคือ **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ถือกำเนิดเมื่อประมาณ ๕๘๐ ปีก่อนคริสตกาล และ **ศาสนาเซน**อันมีศาสดาคือ **พระมหาวิระ** ถือกำเนิดเมื่อประมาณ ๖๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ทั้งสองศาสนามีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันหลายประการ เช่น การคัดค้านพิธีกรรมความเชื่อและการแบ่งวรรณะในศาสนาพราหมณ์ แต่ก็มีข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน คือ พระพุทธศาสนาจะเน้นการฝึกปฏิบัติทางจิตและการใช้ปัญญาพิจารณาเพื่อให้ถึงซึ่งความหลุดพ้นสูงสุด คือ พระนิพพาน ส่วนศาสนาเซนสอนให้ทรมานหรือละทิ้งความเอาใจใส่ต่อร่างกายเพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ จุดประสงค์คือ เพื่อให้หลุดพ้นจากกรรมคล้ายกับพระพุทธศาสนา

ในช่วงประมาณ ๓๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ดินแดนอินเดียได้ถูกชาวต่างชาติเข้ารุกรานคือเปอร์เซียและกรีก โดยเฉพาะกองทัพกรีกซึ่งนำโดยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชได้เข้ารุกรานทางตอนเหนือของอินเดียในช่วง ๓๒๖ ปีก่อนคริสตกาล ทำให้อินเดียได้รับอิทธิพลจากกรีก เช่น ศิลปะแบบกรีกซึ่งปรากฏเป็นพระพุทธรูปแบบแรกของพระพุทธศาสนา

เมื่อ ๓๒๑ ปีก่อนคริสตกาล พระเจ้าจันทรคุปต์ได้รวบรวมกำลังพลขับไล่กองทัพกรีกออกไป สถาปนาราชวงศ์ **โมริยะ** และสามารถรวบรวมดินแดนอินเดียให้เป็นปึกแผ่นได้เป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์อินเดีย กษัตริย์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของราชวงศ์ คือ **พระเจ้าอโศกมหาราช** (ครองราชย์ในช่วง ๒๗๔-๒๓๗ ปีก่อนคริสตกาล) พระองค์ได้ขยายดินแดนมาบริเวณตอนใต้ แต่ผลจากการทำสงครามที่แคว้นกลิงคะซึ่งมีผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ทำให้พระเจ้าอโศกมหาราชสลดพระทัยและเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้พระองค์หันมานับถือพระพุทธศาสนา

พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดในสมัยนี้ เช่น การทำสังคายนาพระไตรปิฎกและการส่งพระธรรมทูตออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่างๆ รวมทั้งดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย การสร้างพุทธศาสนสถานเป็นจำนวนมาก โดยปรากฏหลักฐานที่สำคัญ คือ สลุปสาณูจีและเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช

พระมหาวิระ

ที่มา : [https://www.gotoknow.org/](https://www.gotoknow.org/posts/198540)

[posts/198540](https://www.gotoknow.org/posts/198540)

พระพุทธรูปแบบคันธาระ

ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบกรีก

ที่มา : <http://tainote2.blogspot.com/>

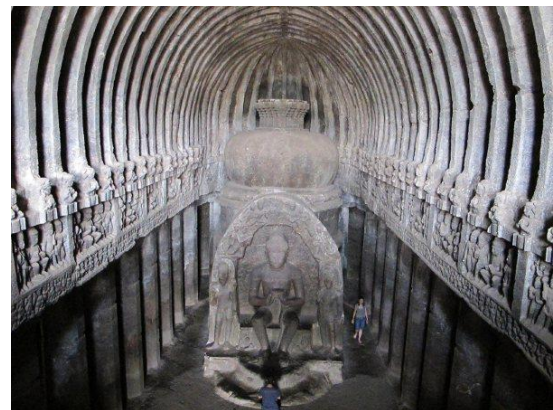
สถูปสาญจีและเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช

ที่มา : <https://historythaii.wordpress.com/สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระ/สถูปที่สาญจี>

<https://sites.google.com/site/ahorsigum/pra-wati-sat-r-na-suksa>

หลังจากสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชแล้ว ราชวงศ์โมริยะก็เริ่มเสื่อมลง ในช่วงนี้มีกษัตริย์ราชวงศ์อื่นๆ ขึ้นมามีอำนาจในดินแดนอินเดีย เช่น พระเจ้าเมนันเดอร์หรือพระเจ้ามิลินท์ซึ่งเป็นกษัตริย์เชื้อสายกรีก และราชวงศ์กุษาณะซึ่งมีกษัตริย์ที่สำคัญคือ พระเจ้ากนิษกะ ซึ่งเป็นยุคที่พระพุทธศาสนานิกายมหายาน เจริญรุ่งเรืองมาก

ในช่วง ค.ศ.๓๒๐ พระเจ้าจันทรคุปต์ที่ ๑ ได้ทรงรวบรวมอินเดียให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่ง และได้สถาปนา **ราชวงศ์คุปตะ**ขึ้น ในยุคนี้ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของอินเดีย มีความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆ ด้าน ทั้ง **ด้านศาสนาและปรัชญา** ในยุคนี้เป็นยุคที่ **ศาสนาฮินดู** ซึ่งได้พัฒนามาจากศาสนาพราหมณ์ เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอย่างมาก แต่พระพุทธศาสนาก็ยังคงมีความเจริญรุ่งเรืองอยู่ ดังจะเห็นได้จากผลงาน **ด้านศิลปกรรม** เช่น ถ้ำอชันดา พระพุทธรูปที่มีความงดงาม **ด้านวรรณกรรม** ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของวรรณคดีสันสกฤต กวีที่มีชื่อเสียงคือ **กาลิทาส** ผู้แต่งศกุนตลา **ด้านวิทยาการ** มีการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างกว้างขวาง

ศิลปกรรมภายในถ้ำอชันดา

ที่มา : http://www.watphrakaew-chiangrai.com/gallery_detail.php?id=48

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๕ อาณาจักรของราชวงศ์คุปตะก็เริ่มแตกแยกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย ประกอบกับถูกพวกเชื้อสายเตอร์กเข้ามาโจมตี ในที่สุดราชวงศ์คุปตะก็สลายไปราวคริสต์ศตวรรษที่ ๖

๓. การเข้ามาของวัฒนธรรมอิสลามและการถือกำเนิดศาสนาซิกข์

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๗-๑๐ เป็นช่วงที่อินเดียอยู่ในสภาวะความวุ่นวายทางการเมือง อินเดียต้องเผชิญการรุกรานของพวกมุสลิม นั่นคือ มุสลิมเชื้อสายเติร์กจากเอเชียกลาง เข้าปกครองอินเดียภาคเหนือ และเผยแพร่ศาสนาอิสลามเข้าสู่ดินแดนเอเชียใต้ ในช่วงเวลาเดียวกันทางตอนใต้ของอินเดีย **อาณาจักรโจฬะ** ได้เจริญรุ่งเรืองขึ้น อาณาจักรแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งที่มั่นของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในอินเดีย อีกทั้งยังมีความเจริญทางด้านการค้าเป็นอย่างมาก

กุตูป มินาร์ (Qutb Minar) กรุงนิวเดลี
สิ่งก่อสร้างในสมัยสุลต่านแห่งเดลี

ที่มา : <http://newdelhi.thaiembassy.org/th/tourist-attractions-in-delhi-th/>

เป็น **ศาสนาซิกข์** นอกจากนี้ก็ยังมี การแลกเปลี่ยนทางวรรณคดี ปรัชญา ดาราศาสตร์ การแพทย์ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่ได้เปลี่ยนความเชื่อและศรัทธาของคนอินเดียส่วนใหญ่ไปจากศาสนาฮินดูเลย

ต่อมาในปี ค.ศ.๑๒๐๖ ผู้นำมุสลิมเชื้อสายเติร์ก จักรรัฐอิสลามในบริเวณอัฟกานิสถานได้ก่อตั้ง **ราชวงศ์มัมลุก** แต่เนื่องจากเมืองหลวงตั้งอยู่ที่เมืองเดลี จึงเรียกว่า **สุลต่านแห่งเดลี** (คริสต์ศตวรรษที่ ๑๓-๑๖) การยึดครองอินเดียของพวกมุสลิมได้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เป็นต้นว่ามีการนำภาษาเปอร์เซียเข้ามาใช้ในราชสำนัก ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นภาษาอูรดูซึ่งผสมผสานจากภาษาเปอร์เซีย สันสกฤต และอาหรับ ส่วนทางด้านศิลปกรรมก็มีการสร้างมัสยิด พระราชวัง หอคอย ฯลฯ ซึ่งผสมผสานศิลปะของมุสลิมกับฮินดู ทางด้านศาสนา ในปี ค.ศ.๑๕๖๙ ก็เกิดศาสนาใหม่ซึ่งนำหลักของศาสนาอิสลามกับฮินดูมาหลอมรวมกันเกิด

สุวรรณวิหาร เมืองอัมริตซาร์ ศาสนสถานสำคัญของศาสนาซิกข์

ที่มา : <https://travel.thaiza.com/foreign/244831/>

ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ผู้รุกรานชาวเตอร์กกลุ่มใหม่ภายใต้การนำของ **บาบัวร์** (Babur) ซึ่งมีเชื้อสายสืบเนื่องมาจากนักรบชาวมองโกล เผ่าพันธุ์ของบาบัวร์จึงมีชื่อเรียกว่า **โมกุล** (Moghul) ซึ่งมาจากคำว่ามองโกล บาบัวร์ได้มีชัยชนะเหนือสุลต่านแห่งเดลีในปี ค.ศ.๑๕๒๖ และได้ตั้งตนเป็นใหญ่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา และสถาปนาราชวงศ์ **โมกุล** ขึ้นปกครองอินเดียสืบมายาวนานกว่า ๓๐๐ ปี

กษัตริย์ที่สำคัญในยุคราชวงศ์โมกุลคือ **พระเจ้าอักบาร์มหาราช** (ครองราชย์ในช่วง ค.ศ.๑๕๕๖-๑๖๐๕) ในยุคนี้ อินเดียเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม รวมถึงมีสันติสุขระหว่างศาสนา เนื่องจากพระเจ้าอักบาร์ทรงเปิดโอกาสให้คนทุกศาสนามีสิทธิเท่าเทียมกันในหลายๆ ด้าน กษัตริย์ที่สำคัญอีกพระองค์หนึ่งคือ **พระเจ้าชาห์จาฮาน** ในยุคนี้เป็นยุคที่มีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญเกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น **ทัชมาฮาล** อันเป็นอนุสรณ์สถานแห่งความรักของพระองค์ที่มีต่อพระนางมุมตซ์ มาฮาล ใช้เวลาก่อสร้างและตกแต่งนานถึง ๒๒ ปีระหว่างปี ค.ศ.๑๖๓๒-๑๖๕๔

ทัชมาฮาล

ที่มา : https://www.matichon.co.th/foreign/news_938122